

Тәрбияле бала үстерү серләре:

- * Балаларыгызга, тирә – юндәгеләргә ягымлы, игътибарлы булыгыз.
- Балагызны беркайчан да түбәнсетмәгез, кычкырмагыз, тупас сүзләр әйтмәгез, тәрбия ысулы итеп физик жәза кулланмагыз.
- * Юк – бар сәбәпләр белән балага кисәтү ясамагыз, ешрак мактагыз.
- * Гаиләдә балага карата таләпләрегез бертөрле булсын, әгәр берегезнең кисәтүе белән икенчегез килешмәсә, моны бала югында гына сөйләшегез.
- * Кечкенә кешенең шәхесен хөрмәт итегез, “син әле бәләкәй”, “син аны аңламыйсың”, “сиңа аны белергә иртә әле” дигән төшенчәләрне кулланмагыз.
- * Балагызга куйган таләпләрне үзегез дә үтәгез. Бер – берегезгә “хәерле иртә”, “тыныч йокы”, “рәхмәт” кебек ягымлы сүзләр әйтергә онытмагыз.
- * Балаларыгызга үз – үзеңне дәрәс тоту кагыйдәләрен искә төшкәндә генә түгел, һәрвакытта да өйрәтегез.

Шэхес үсеше билгелэре:

- Компетентлык – күп белү генә түгел, ә белгәнеңне гамәлдә (практикада) куллана, кемгә дә булса өйрәтә белү.
- Ижади сәләтлелек үстерү – һәрбер әйбергә, төшенчөгә үз күзлегенән карый белү, үзеңчә аны матурлау, ясау, кирәк икән, асылын югалтмыйча үзгәртә белү.
- - Кызыксынучанлык – 0 – 5 яшькә кадәр югары ноктада була. Нәрсә, кем, кайда, кайчан? - 4 яшькә хас сораулар

- - Ни өчен, нәрсәгә, нәрсәдән? - 6 яшькә хас сораулар.
- Әгәр дә бала өч тапкыр сорагына җавап алмаса, кызыксынучанлык билгеләре гомерлеккә юкка чыгарга мөмкин.
- - Инициатива күрсәтү – башлап эшне башкара белү.
- Җаваплылык – һәрбер кеше кылган гамәле өчен үзе җавап бирергә тиеш.
- - Ихтыяр көче булдыру – психик процесслар белән идарә итә белү.
- Мөстәкыйльлек.

Әтилер! Әнилер!

Балагызның батыр, көчле рухлы булып үсүен теләсәгез, аңа ярдәм итегез. Түбәндәге киңәшләргә колак салыгыз:

- Компьютер, телевизордан ешрак аерылып балаларга игътибар итегез. Аның белән бергә үрнәк геройлары булган китапларны укыгыз, кинофильмнар һәм әкиятләр карагыз.
- Баланың тормышында хәрәкәтле уеннар, спорт күп урын алсын өчен тырышлык куегыз.
- Вакыт – вакыт гайлә белән бергәләшеп табигать кочагына чыгып күмәк спорт уеннары, ярышлар уздырыгыз.

- Турпоходлар, тарихи истәлекле урыннар буйлап бала белән сәяхәт кылу, дәрәс сайланган әңгәмәләр оештыру мөһим.
- Үзегезнең бала өчен үрнәк булуыгызны онытмагыз!
  - Балагызның сүзләренә колак салыгыз, теләкләрен ишетегез
  - Ирегән катгый рамкаларга алмагыз!
- Эчкерсез сөйләшүләр, дустанә мөнәсәбәтләренә бозмагыз.

Әлеге киңәшләр Сөзгә балагыздан яхшы, киң күңелле, намуслы һәм гадел, батыр, көчле чын кеше үстерергә ярдәм итәр.

Эти – энилэр белергэ тиеш:

- Эгэр баланы көйләсэлэр, бар нәрсәне рөхсәт итсэлэр, капризларын үтәсэлэр, аның өчен бөтенесен башкарсалар, берни сорамасалар – ул эгоист һәм ялкау булып үсәчәк.
- Эгәр даими сүксэлэр һәм тәнкыйтьләсэлр – бала күралмаска өйрәнә.
- Баланы һәрвакыт жәберләсэлэр – ул кызып китүчән, ачу саклаучан һәм үч алуучан булып үсә.
- Эгәр гел битәрләсэлэр, тиргәсэлэр – ул үзен һәрвакыт гаепле тоячак һәм үпкәләүчән, үз – үзенә ышанмаучан булып үсәчәк.
- Баланы хупоасалар – ул үз – үзенә ышанучан, тыныч кеше булып үсә.
- Эгәр бала дус – тату атмосферада үссә – ул мэхәббәтен табарга һәм үзе дә яратырга өйрәнә.

Әти – әниләргә ун киңәш:

1. Балагызның үзегез кебек яки сез теләгәнчә булуын көтмәгез. Аңа үзегез булырга түгел, ә үзенчә булырга ярдәм итегез.
2. Баладан аңа эшләгән эшләрегез өчен түләү таләп итмәгез. Сез аңа тормыш бирдегез, ә ул моны ничек түләсен? Ул башка кешегә тормыш бирәчәк һәм бу табигать законы.
3. Жыелган ачуыгызны баладан алмагыз, картлык көнегезгә әче икмәк әзерләмәгез. Чөнки ни чәчсәң, шуны урасың.
4. Аның проблемаларына югарыдан карамагыз. Аңа яшәү өчен сезгә караганда да авыррак булырга мөмкин, чөнки баланың тормыш тәҗрибәсе бик аз була.
5. Түбәнсетмәгез!

6. Кешенең иң әһәмиятле очрашулары – балалар белән очрашу икәннен онытмагыз. Балагызга күбрәк игътибар бирегез, чөнки балада без кемне очратачагыбызны беркайчан да белә алмыйбыз.
7. Балагыз өчен нәрсә дә булса эшли алмыйсыз икән, үзегезне гаепләмәгез. Эшли алып та эшләмәгән очракта үзегезне гаепле саный аласыз.
8. Бала – Сезнең бөтен тормышыгызны үзгәртә, астын – өскә китерә торган тиран түгел, ә тормыш биргән иң кыйммәтле бүләк. Аны сакларга һәм камилләштерергә ярдәм итәргә кирәк.
9. Чит балаларны да яратырга өйрәнегез. Үз балагызга эшләүләрен теләмәгән әйберләрне, башка балаларга эшләмәгез.
10. Балагызны нинди булуына карамастан яратыгыз – талантсыз булса да, уңышларга ирешә алмаса да.

Чөнки бала – иң зур шатлык!

Эти – энилэргэ киңэшлэр:

1. Эгэр Сез балагызның тэртибеннән кәнэгать түгел икән, Сезгә алдагы алымнарны кулланырга кирәк:
  - үзегезнең игътибарыгызны баланың тэртибе белән бәйләнеше булмаган эшлэргә юнэлтергә кирәк
  - тэртипсез гадәتلәре беткәч, баланы мактарга
  - бала нәрсә эшли алганын аңлатырга.
2. Баланы ничек итеп дәрәс гамәлләр кылырга өйрәтергә:
  - шундый вакытны сайлап алырга, бала кайчан сөйләшергә әзер.
  - аның белән контакт булдырырга(якынрак килеп, елмаеп, йөзөнә карап)
  - үзегезне аның белән дустанә сөйләшүгә көйләгез.
  - аңа зарыгызны әйтегез (уенчыкларыңны теләсә кая ыргытасың, урынына жыеп куймыйсың)

- ситуациянең үзгәрүен теләвегезне хәбәр итегез (үзеңнең артыңнан жыештырсаң иде)
- бала белән килешү төзегез (әйдә, килешик әле, син уенчыкларыңны урынына куясың, ә мин сиңа “йолдызлар” куеп барам һәм атна ахырында сине сюрприз көтә.)

3. Алга таба баланың тәртибен мактарга кирәк:

- дустанә сөйләшүгә көйләнегез
- баланы сүзләр белән хупларга (син молодец)
- аның кылган гамәлләренә бәя бирегез (син шундый яхшы эшләдең)
- ни өчен яхшы икәннен аңлатырга
- бу тәртипне ныгытыгыз (син һәрвакыт шулай эшләрсен, мин сиңа ышанам)

Хөрмәтле әти – әниләр, уңышлар Сезгә!